

Kjak

Lógvan Arge
formaður í mentamálanevndini í Havn

Musikkstevnan 2011: Næmingarnir fremja menningina

Tað er hugaligt at bjóða tykkum vælkominn til hesa skúlakonsertina á Musikkstevnuni 2011, sum GHM skipar fyri. Havi skilt, at hesar konsertirnar við skúla-orkestrum hava gjørt sítt til at menna Musikkstevnurnar tey seinastu árin.

Serliga heilsan fari eg bera gestunum úr Íslandi. Okkum dámar væl at koma til tykkara spennandi land í øllum samanhangum, ikki minst tónleikaligum, og vit fegnast um, at tykkum eisini dámar at koma til okkara. Slikum samhuga kunna báðir partar fáa nógv burturúr.

Tað er ikki eiti á, at hendan konsertin fevnir um heili 300 ungar tónleikarar. Betri prógv finst valla um, at vit hava eitt ríkt tónleikalív í Føroyum í dag.

Her fáa tit ungu móguleika fyri at vísa tykkara kynstur fyri almenninginum og fyri royndum tónleikarum, sum øll hava ynski um, at tónleikurin og tónleikalívið mennast. Og tað eru tit, sum skula fremja hesa menning í verki.

Stór framstig

Í dag eru heilt aðrir móguleikar fyri at menna seg inn-an tónleik enn tað vóru, tá eg var skúlanæmingur. Tá sungu vit nógv, men skipað

musikkundirvísing var ong-in.

Tú kundi ganga til privat-undirvísing í ljóðførum – klaveri og violin og øðrum við. Men tað var ikki hvørs mans føri at eiga eitt klaver, og violinin var ikki júst populer. Ansurin fyri tónleiki í heila tikið var heldur ikki tann, hann er í dag.

Kanska vart tú enntá hildin at vera eitt sindur øðrvísi ella ið hvussu so er privilegieraður, um tú gekst til musikkundirvísing, men væl kom burturúr, og hendan undirvísingin var við til at leggja støðið undir tað, sum er í dag.

Kroystir lærarar

Næmingum, sum tá gingu á læraraskúla var tá álagt, at tey skuldu læra nakað um tónleik – eisini í verki. Tá vóru tað ofta menn og kvinnur í búnum aldri, sum fóru á læraraskúla. Menninir høvdu kanska verið til skips í fleiri ár, og vóru ikki heilt álvilgir við tímatalvuna.

Matematikk kundi volda summum høvuðsbrýggj, fimleikur lá ikki so væl fyri hjá onkrum øðrum, og tað var ikki sørt, at teir beinleiðis stúrdur fyri, at teir skuldu læra at spæla violin.

Høvdu kanska nóg illa sæð ein violin áður, men teir

skuldu ígjøgnum tað. Og burtur úr komu eisini frægir tónleikarar.

Tak bara Alex Sólstein. Hann spælir enn í Symfoni-orkestrinum og Klaksvíkar Hornorkestri. Men hann mundi hava roynt seg í Klaksvík, áðrenn hann kom til Havnar.

Her í Havn var eitt tað mest almenna tónleikalívið í hornorkestrinum. Havnar Hornorkestur og harmoni-orkestrið GHM hava í manna-minni verið býarmyndir í Havn og sett sín dám á allar hátíðir við sínum blásarum.

Ein kendur venjari var bretin Robert Oughton, og tá tann skipaða tónleikaundirvísingin í skúlanum var um at taka seg upp, var Hugh Watkins eitt hugtak í býnum.

Fjølbroytt undirvísing

Nú kanst tú frá barnsbeini verða lærður at spæla ljóðføri. Meðan vit, sum ikki vóru í skipaðum tónleikalívi, kanska serliga høvdu áhuga fyri at spæla guitar og líkjast Elvis Presley og Birna Dam, so fæst í dag alskyns undirvísing á høgum stigi.

Nú ein dagin var eg og vitjaði sjei ára gamla abbasonin. Eg hevði roynt at koyrt undir hann við eini munnharpu og einum lítlum guitara.

Jú, jú, hann hevði áhuga, men segði, at tað gekst sær illa at koma í gongd.

Men hendan dagin var annað lag. Hann var sloppin at ganga til violin á musikk-skúlanum. Har lá ein lítill violin á heiðusplássi, og hann var beinanvegin fúsar at vísa abbanum, hvat Sámál hevði lært hann higartil.

Hann legði sær eina við at halda violini rætt og balansera við henni, streyk streingirnar bæði hendan vegin og handan vegin, og fyri mær ljóðaði tað, sum skil var í ljóðunum.

Hann ivaðist ikki í, at hann longu dugdi fleiri lög. Og yvir honum var als ikki sama sveittabrot, sum plagdi at vera yvir hart kroystum læraraskúlanæmingum í gomlum døgum. Tvørturímóti.

Hetta var ein hugtakandi løta, og soleiðis hugsi eg eisini, at tykkara avvarandi hava havt tað, tá tit fingur tey fyrstu ljóðini fram úr ljóðførinum. Nú eru tónarnir fleiri og meiri skipaðir. Í dag fara teir at ljóma í høll.

Vælkomin á Musikkstevnu í Havn. Góða eydnu við tónleikinum í framtíðini – og góða eydnu við skúlakonsertini í dag.

Bogi Andreassen
varaborgarstjóri í Tórshavn

Sera snilt átak frá og fyri lesandi

Eitt stórt tillukku til tykkara, sum standa aftan fyri lestrarportalin Ó, fyri eitt mennandi tiltak

Ung í Tórshavn hava fingið eitt avrik frá hondini og stovnað lestrarportalin Ó, ið er at finna á www.o.fo.

Fari at mæla øllum, sum hava áhuga fyri menning av okkara ungu medborgarum,

um at fara inn á hesa heimasíðuna at lesa og kunna seg við innihaldið.

Lestrarportalurin hevur sum endamála at lætta um skúladagin. Ókeypis orðabókur, roknimaskina og onnur amboð gera arbeiðið lættari. Eisini er ein góður FirstClass-møguleiki, sum fólk eiga at fara at hyggja at. Sonevnda

”Ókortið” er eitt avsláttarkort, ið lættir um lestrarlívið, sum mangan er smáligt við pengum.

Havi skilt, at meiningin er at menna portalin, arbeiðs-amboðini og tilboðini. Ein dynamisk menning er góð.

Nýggja heimasíðan vísir, at ungu fólkinu eru kreativ, og – ikki minst – sjálvstøðug.

Serliga hetta seinna er

umráðandi. Vit eiga ung, sum ikki sita hendur í favn, men tey taka sjálvi initiativ og røkka úrslitum. Hetta er sera virðismikið fyri býin og samfelagið.

Eg vil ynskja tykkum tillukku og góða eydnu við hesum góða tiltaki.

Bergtóra Høgnadóttir

Psykiatriin – Hvat vilja vit?

Havi verið so sera spent at frætta aftur, hvør fylgjan bleiv, nú sjónvarpssending dokumentaði, hvussu støðan er á barna – og ung-dómspsykiatriska økinum. Áralangar bíðirøðir til útgreinan og væntandi tilboð eftir útgreinan. Øll mundu harmast, tá tey sóu sendingina og gleðast nú um at barnapsykiatriin tykist at verða uppráðfest.

Fegnist, og tó...

Nú frættist í Degi og Viku hin 24. mai at psykiatriin má spara til tess at uppráð-festa barna – og ung-dóms-psykiatriska økið. Fylgjan er:

- Økispsykiatriin kann ikki fullfíggjast – tað merkir, at sálarsjúkir føroyingar ikki fáa sama tilboð uttan mun til, hvar í landinum teir búgva.
- Eingir frítíðaravloysarar verða í summar á psykiatriska deplinum
- Deild 1 letur aftur í heilar tiggju vikur. Hetta er longri enn gott er, sambært Tormóði Stóra varð sagt í innslagnum.

Hetta er snøgt sagt ikki í lagi. Flest øll væntaðu vit, at ein uppráðfesting av psykiatriska økinum fór at gerast veruleiki – men gakk. Nú hendi hettar ístaðin. Skilji ikki logikkinn

Støðan sum heild

Nógv prógv eru um, at psykiatriska økið ikki verður raðfest nógv ovarlaga. Hóast nógv føgur orð, er spakin framvegis ikki settur í til nýggjan psykiatriskan depil. Sum er, hava vit onga barna – og ung-dómspsykiatriska deild og fleiri fólk hava stovu saman. Fysisku karmarnir eru verri enn ein kann ímynda sær. Har skulu tey sum sálarliga hava tað truplast koma fyri seg aftur!

Fyri stuttum frættu vit, at økisdepilin í Vági til sálarsjúk longu kundi verið latin upp – men gakk. Hetta er útsett í

eitt hálv ár. Raðfest var ikki at nýta pening til at lata upp sum skjótast – hóast tørvurin er stórur. Harumframt var – tá søkt var eftir leiðara til depilin – ikki eitt krav, at leiðarin skuldi hava royndir innan psykiatriska økið.

Búfólkini á psykiatriska deplinum – sum búgva har tí at vit ikki hava raðfest teimum ein annan bústað – fáa bert lummapening og ikki pensjón. Búfólkini verða harvið tey sum rinda fyri væntandi politiska raðfesting. Uppskot liggur klárt at broyta hettar og er tað mest upplagda uppskotið í pensjónsnýskipanini at fáa framt – tí øll taka uttan iva undir við hesum og tað hevur skund!

Nógv prógv eru sostatt um, at psykiatriska økið ikki verður raðfest nógv ovaliga. Tað at depilin hevur verið noyddur at spara 2, 5 mió seinastu árin er enn eitt dømi um hetta.

Starvsfólk og avvarðandi tey fyrimyndarligu

Skilagóð átøk og tilboð eru avgjørt vordin veruleiki á økinum tó. Bæði í mun til hin sjúka og tey avvarðandi. Vit kunnu tó serliga takka starvsfólkunum fyri tað. Verandi samgonga er dumpað so dyggiliga – haldi snøgt sagt ikki, at hon veruliga veit, hvussu umráðandi tað er eisini fyri sálarsjúk at fáa skjóta viðgerð. Bæði fyri at gerast so lítið sjúk sum gjørligt og fyri at koma skjótt fyr seg aftur. Tað er ikki ein útreiðsla, at fólk fáa góða og skjóta viðgerð. Tað sparir sjúkufráveru, sjúkradagpening og tryggjar styttri og minni umfatandi viðgerð. Fyri ikki at tosa um-lívsdygdina hjá tí sjúka og allari familjuni. Vóni, at hetta eisini gerst samgonguni greitt. Kunnu ikki bliva við at gera okkum dælt av teim avvarðandi.